

عنوان مقاله:

چگونگی بازنمایی دستگاه «ساعت فیلی» در نسخه های خطی کتاب بدیع الزمان جزری

محل انتشار:

مبانی نظری هنرهای تجسمی، دوره 7، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

محمد خراسانی زاده - دکترای تخصصی تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشکده هنر، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

خشایار قاضی زاده - گروه هنر اسلامی، دانشکده هنر دانشگاه شاهد، تهران، ایران

مرتضی افشاری - گروه هنر اسلامی، دانشکده هنر دانشگاه شاهد، تهران، ایران

احمد عابدینی - گروه طراحی صنعتی، دانشکده هنر، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

بدیع الزمان جزری، یکی از مهم ترین دانشمندان و هنرمندان «صناعت الحیل» است که عرصه علمی و هنری تولید محصولات کارآمد، مفید و اعجاب انگیز در دوران خود بوده است. ساعت فیلی، نمونه ای از محصولات طراحی شده توسط اوست که هدف اصلی پژوهش، معرفی و مطالعه بازنمایی های این دستگاه در نسخه های خطی کتاب جزری است. پرسش های پژوهش این است که: (۱) ساعت فیلی در نسخه های خطی کتاب جزری چگونه بازنمایی شده است؟ (۲) این مصورسازی ها از لحاظ هنری چه ویژگی هایی دارند؟ (۳) نسخه های خطی این کتاب از لحاظ تصویرسازی، چه وضعیتی دارند؟ روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی است و طی آن، داده های کتابخانه ای گردآوری و مصورسازی های ۲۴ نسخه خطی بررسی شده و از لحاظ کمیت و کیفیت هنری مصورسازی ها ارزیابی گردید. سپس، ۱۱ مورد از شکل اصلی دستگاه ساعت فیلی به نمایش در آمد و طبق شاخصه هایی مطالعه و تحلیل شد. نهایتاً، می توان گفت ۸ نمونه از این تصاویر، نگارگری و سه نمونه دیگر صرفاً مصورسازی هستند. هم چنین، ۳ نمونه از این تصاویر در مکتب بین المللی عباسی و ۳ نسخه دیگر در مکتب نگارگری مغولان هند تعریف شده است و مابقی فاقد مکتب هنری هستند. در کنار این تحلیل ها، بهره گیری جزری از بسیاری از نشانه ها و نمادهای جهانی، از قبیل فیل هندی، ازدهای چینی، عقاب مصری، فرش ایرانی در یک محصول کاملاً پیش رفته و مترقی، نشان گر وجود فرایند طراحی محصول است که مسیر کار او را از تفکر صرفاً مهندسی فراتر برده و به مفهومی که امروزه تحت عنوان طراحی صنعتی می شناسیم، نزدیک تر می نماید. هم چنین، ۴ نسخه خطی جدید از کتاب جزری، برای نخستین بار در این مقاله معرفی گردید.

کلمات کلیدی:

نگارگری، مصورسازی، ساعت فیلی، نسخه خطی، بدیع الزمان جزری، صناعت الحیل، طراحی محصول

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1472814>

